

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA

JEANA RICHARDA DE LA TOURA,

predstavljeni 7. decembra 2023¹

Zadeva C-706/22

Konzernbetriebsrat der O SE & Co. KG,

ob udeležbi

Vorstand der O Holding SE

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče, Nemčija))

„Predhodno odločanje – Evropska družba – Uredba (ES) št. 2157/2001 – Člen 12(2) – Udeležba delavcev – Pogojenost registracije evropske družbe s predhodno izvedbo postopka s pogajanj o udeležbi delavcev, ki ga določa Direktiva 2001/86/ES – Evropska družba, ki se ustanovi in registrira brez delavcev ter postane matična družba hčerinskih družb, ki zaposlujejo delavce – Neobveznost naknadnega začetka postopka s pogajanj – Prepoved zlorabe evropske družbe v zvezi z odvzemom pravice do udeležbe delavcem“

I. Uvod

1. Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 12(2) Uredbe Sveta (ES) št. 2157/2001 z dne 8. oktobra 2001 o statutu evropske družbe (SE)² v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive Sveta 2001/86/ES z dne 8. oktobra 2001 o dopolnitvi Statuta evropske družbe glede udeležbe delavcev.³

2. Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Konzernbetriebsrat der O SE & Co. KG (svet delavcev družbe O SE & Co. KG, v nadaljevanju: svet delavcev skupine O KG) in Vorstand der O Holding SE (uprava družbe O Holding SE) v zvezi z zahtevo po ustanovitvi posebnega pogajalskega telesa (v nadaljevanju: PPT) zaradi naknadnega začetka postopka s pogajanj o udeležbi delavcev, na katerega se nanašajo členi od 3 do 7 Direktive 2001/86.

3. Direktiva 2001/86 je rezultat več kot 30 let pogajanj, saj je Evropska komisija prvi osnutek zakonodaje v zvezi z ustanovitvijo evropske družbe (SE) z uporabo uredbe predlagala leta 1970.⁴ Pogajanja sta dolgo časa ovirali dve točki: dvotirna ali enotirna struktura družbe in udeležba

¹ Jezik izvirnika: francoščina.

² UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 4, str. 251.

³ UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 4, str. 272.

⁴ Glej uvodno izjavo 9 Uredbe št. 2157/2001.

delavcev,⁵ pri čemer je bila ta udeležba opredeljena kot kakršen koli mehanizem, vključno z obveščanjem, posvetovanjem in soddločanjem, prek katerega lahko predstavniki delavcev vplivajo na odločitve, ki se sprejemajo v družbah.⁶

4. Osnutek zakonodaje v zvezi z ustanovitvijo SE je bil razdeljen na dva predloga Komisije, predložena 25. avgusta 1989: eden je bil predlog uredbe o statutu SE,⁷ drugi pa predlog direktive o dopolnitvi statuta SE glede mesta delavcev.⁸ V predlogu uredbe je bila določena možnost ustanovitve holdinga SE za nekatere delniške družbe, za katere velja zakonodaja najmanj dveh držav članic ali ki imajo že najmanj dve leti hčerinsko družbo, za katero velja zakonodaja druge države članice.⁹

5. Pozneje v pogajanjih je načelo „prej in potem“ –¹⁰ predstavljeno kot upoštevanje pravic do udeležbe, ki obstajajo v družbah, ki sodelujejo pri ustanovitvi SE, v okviru nove SE – omogočilo, da so se leta 1998 pojavili temelji za kompromis.¹¹ Ta osrednji predlog je privedel do kompromisa, ki je bil soglasno sprejet po spremembi pravne podlage za direktivo.

6. Vendar je zelo hitro postalo jasno, da gre pri večini SE, ustanovljenih v nekaterih državah članicah, za SE brez delavcev, ki jih je bilo mogoče registrirati, ne da bi se prej izvedla pogajanja s PPT, določena v členu 12(2) Uredbe št. 2157/2001.

7. Ker pa je bilo veliko SE brez delavcev registriranih brez predhodnih pogajanj o udeležbi delavcev,¹² se postavlja vprašanje, ali je treba taka pogajanja dovoliti ali zahtevati naknadno in opredeliti rok, v katerem bi bilo ta pogajanja mogoče začeti po registraciji SE.

8. V teh sklepnih predlogih bom Sodišču predlagal, naj odloči, da Direktiva 2001/86 ne zahteva naknadnega začetka pogajanj, da pa ga omogoča v primeru zlorabe.

⁵ Glej končno poročilo skupine strokovnjakov „Evropski sistemi udeležbe delavcev“ iz maja 1997 (Davignonovo poročilo) (C4-0455/97), točka 9: „Kljub prizadevanjem za zblizanje stališč enih in drugih (nobene evropske družbe brez soddločanja na eni strani in nobenega izvoza nacionalnih modelov soddločanja na drugi strani) je prišlo do zastoja.“

⁶ Glej člen 2(h) Direktive 2001/86.

⁷ Glej predlog uredbe Sveta (EGS) o statutu evropske družbe (COM(89) 268 final – SYN 218).

⁸ Glej predlog direktive Sveta o dopolnitvi statuta evropske družbe glede mesta delavcev (COM(89) 268 final – SYN 219).

⁹ Glej člen 2(1) tega predloga uredbe, ki je postal člen 2(2) Uredbe št. 2157/2001.

¹⁰ Glej uvodno izjavo 18 Direktive 2001/86.

¹¹ Glej osnutek zapisnika 2102. seje Sveta (Delo in socialne zadeve), ki je bila 4. junija 1998 v Luxembourg (8717/98), na voljo na tem spletnem naslovu: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8717-1998-INIT/en/pdf>, str. 7.

¹² Leta 2017 je bilo med 2695 registriranimi SE 450 takih, ki so dejansko opravljale dejavnost in so zaposlovale več kot pet delavcev, pri čemer za nekatere registrirane SE podatki niso dostopni (glej delovni dokument Waddingtona, J., in Conchon, A., z naslovom „Is Europeanised board-level employee representation specific? The case of European Companies (SEs)“, The European Trade Union Institute, Bruselj, 2017, str. 7).

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

1. Uredba št. 2157/2001

9. V uvodnih izjavah 1 in 21 Uredbe št. 2157/2001 je navedeno:

„(1) Dokončno oblikovanje notranjega trga in izboljšanje ekonomskega in socialnega položaja v vsej [Evropski uniji], ki ga omogoča, ne pomenita le, da je treba odpraviti trgovinske ovire, ampak tudi prilagoditi proizvodne strukture razsežnosti [Unije]. Zato je nujno, da imajo podjetja, katerih poslovanje ni omejeno zgolj na zadovoljevanje lokalnih potreb, možnost načrtovati in izvesti reorganizacijo svojega poslovanja na ravni [Unije].

[...]

(21) Direktiva [2001/86] ima namen zagotoviti pravico delavcev do udeležbe pri problemih in odločitvah, ki zadevajo življenje njihove SE. Druga socialna vprašanja in vprašanja delovne zakonodaje, zlasti pravico zaposlenih do informacij in svetovanja, kakor je urejena v državah članicah, opredeljujejo nacionalni predpisi, ki se pod enakimi pogoji uporabljajo za delniške družbe.“

10. Člen 1(1) in (4) te uredbe določa:

„1. Na ozemlju [Unije] se lahko pod pogoji in na način, kakor je opredeljeno v tej uredbi, ustanovi družba v obliki [SE].

[...]

4. Udeležbo delavcev v SE urejajo določbe Direktive [2001/86].“

11. Člen 2(2)(a) navedene uredbe določa:

„Delniške družbe in družbe z omejeno odgovornostjo iz Priloge II, ustanovljene v skladu z zakonodajo države članice, s statutarnimi sedeži in glavnimi upravami v [Uniji] lahko spodbujajo ustanovitev holdinga SE, če za vsako od najmanj dveh velja:

(a) zakonodaja druge države članice [...].“

12. Člen 8(1), (14) in (16) Uredbe št. 2157/2001 določa:

„1. [S]tatutarni sedež SE [se lahko] prenese v drugo državo članico. Tak prenos ne povzroči prenehanja SE ali nastanka nove pravne osebe.

[...]

14. Zakonodaja države članice lahko določi, da je prenos statutarnega sedeža SE[,] vpisane v register te države članice, s katerim bi se povzročila sprememba zakonodaje, ki se uporablja[,]

brez učinka, če kateri od pristojnih organov te države članice v dvomesečnem roku [...] temu prenosu ugovarja. [...]

[...]

16. SE, ki je statutarni sedež prenesla v drugo državo članico, se pri pravni podlagi za tožbo, ki izhaja iz časa pred prenosom, [...] obravnava kot SE, ki ima statutarni sedež v državah članicah, v katerih je bila SE vpisana v register pred prenosom, tudi če je tožena po prenosu.“

13. Člen 9(1)(c) te uredbe določa:

„SE urejajo:

[...]

(c) pri zadevah, ki jih ta uredba ne ureja ali jih ureja delno, pri vidikih, ki jih uredba ne obsega, z:

[...]

(ii) zakonodajo držav članic, ki bi se uporabljala za delniške družbe, ustanovljene v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je statutarni sedež SE;

[...].“

14. Člen 12(1) in (2) navedene uredbe določa:

„1. Vsaka SE je registrirana v državi članici, v kateri ima statutarni sedež in vpisana v register države članice, predpisan s pravom te države članice [...].

2. SE se ne sme registrirati, če ni sklenjen dogovor o ureditvi udeležbe delavcev v skladu s členom 4 Direktive [2001/86] ali sprejeta odločitev v skladu s členom 3(6) Direktive ali če se obdobje pogajanj v skladu s členom 5 Direktive konča brez sklenitve dogovora.“

2. Direktiva 2001/86

15. V uvodnih izjavah 3, 7 in 18 Direktive 2001/86 je navedeno:

„(3) Za spodbujanje socialnih ciljev [Unije] je treba predvsem glede udeležbe delavcev opredeliti posebne določbe, katerih cilj je zagotoviti, da ustanovitev SE ne povzroči odprave ali krčenja praks udeležbe delavcev, že obstoječih v družbah, ki sodelujejo pri ustanavljanju SE. Za uresničitev tega cilja si je treba prizadevati z uvedbo skupine pravil s tega področja, ki dopolnjujejo določbe Uredbe [št. 2157/2001].

[...]

(7) Če v eni ali več družbah, ki ustanavljajo SE, že obstajajo pravice soodločanja, se morajo ohraniti, tako da se prenesejo na SE, ko je ta ustavljen, razen če se stranke ne odločijo drugače.

[...]

(18) Temeljno načelo in izrecni cilj te direktive je zaščita pridobljenih pravic delavcev glede udeležbe pri odločitvah družbe. Pravice delavcev, ki so veljale pred ustanovitvijo SE, naj bi določale podlago za pravice delavcev do udeležbe v SE (načelo ‚prej in potem‘). Zato bi morali takšen prijem uporabiti ne le pri ustanovitvi SE, temveč tudi pri strukturnih spremembah v obstoječem SE in za družbe, na katere vplivajo procesi strukturnih sprememb.“

16. Člen 1 te direktive določa:

„1. Ta direktiva ureja udeležbo delavcev v zadevah [SE] iz Uredbe [št. 2157/2001].

2. V ta namen je treba v vsakem SE sprejeti sporazume o udeležbi delavcev v skladu s pogajalskim postopkom iz členov 3 do 6 ali v skladu s Prilogo v okoliščinah iz člena 7.“

17. V členu 2(b) in (g) navedene direktive so opredeljeni udeležene družbe, in sicer kot „družbe, ki neposredno sodelujejo pri ustanavljanju SE“, in PPT, in sicer kot „organ, ki je v skladu s členom 3 ustanovljen za pogajanja s pristojnim organom udeleženih družb glede uvedbe ureditev za udeležbo delavcev v SE“.

18. Člen 3 Direktive 2001/86, naslovljen „Ustanovitev [PPT]“, v odstavkih 1, 2 in 6 določa:

„1. Kadar vodstvo ali upravni organi udeleženih družb načrtujejo ustanovitev SE, morajo čimprej po objavi okvirnih pogojev združitve ali oblikovanja matične družbe ali po odobritvi načrta za oblikovanje hčerinske družbe ali za preoblikovanje v SE narediti vse potrebno, vključno z zagotavljanjem informacij o identiteti udeleženih družb, zadevnih hčerinskih družb ali zadevnih obratov in o številu njihovih delavcev, da začnejo pogajanja s predstavniki delavcev družb o ureditvah za njihovo udeležbo v SE.

2. V ta namen se ustanovi [PPT], ki zastopa delavce udeleženih družb in zadevnih hčerinskih družb ali zadevnih obratov [...]

[...]

6. [PPT] se lahko [...] odloči, da ne bo začelo pogajanj ali da bo zaključilo že začeta pogajanja in da se bo oprlo na predpise o obveščanju in posvetovanju z delavci, ki veljajo v državah članicah, kjer ima SE delavce. Takšna odločitev zaustavi postopek za sklenitev sporazuma iz člena 4. Kadar se sprejme takšna odločitev, se ne uporablja nobena določba Priloge.

[...]

[PPT] se znova sestane na pisno zahtevo vsaj 10 % delavcev v SE, njegovih hčerinskih družbah in podružnicah ali njihovih predstavnikov, ne prej kakor dve leti po zgoraj navedeni odločitvi, razen če se stranki dogovorita, da se bodo pogajanja ponovno začela prej. Če se [PPT] odloči, da bo obnovilo pogajanja z vodstvom, pa se kot rezultat teh pogajanj ne doseže noben dogovor, se ne uporablja nobena določba Priloge.“

19. Člen 7 te direktive, naslovljen „Standardna pravila“, v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Za doseganje ciljev iz člena 1 države članice [...] določijo standardna pravila o udeležbi delavcev, ki morajo izpolnjevati določbe, določene v Prilogi.

Standardna pravila, ki jih določa zakonodaja države članice, v kateri bo sedež SE, se uporabljajo od datuma registracije SE, kadar se:

- (a) stranki tako dogovorita; ali kadar
- (b) [...] ni bil sklenjen dogovor in:
 - se pristojni organ vsake sodelujoče stranke odloči sprejeti uporabo standardnih pravil v zvezi z SE in s tem nadaljevati registracijo SE, in
 - [PPT] ni sprejelo odločitve iz člena 3(6).

2. Poleg tega se standardna pravila, ki jih določa nacionalna zakonodaja države članice registracije v skladu z delom 3 Priloge, uporabljajo le:

[...]

- (c) za SE, ki je bil ustanovljen z oblikovanjem holdinga ali ustanovitvijo hčerinske družbe:
 - če se je pred registracijo SE uporabljala ena ali več oblik soodločanja v eni ali več udeleženih družbah, ki obsegajo vsaj 50 % skupnega števila delavcev v vseh udeleženih družbah, ali
 - če se je pred registracijo SE uporabljala ena ali več oblik soodločanja v eni ali več udeleženih družbah, ki obsegajo manj kakor 50 % skupnega števila delavcev v vseh udeleženih družbah, in se tako odloči [PPT].

Če je v različnih udeleženih družbah obstajala več kakor ena oblika soodločanja, se [PPT] odloči, katera od teh oblik se uvede v SE. Države članice določijo za SE, registrirane na njihovem ozemlju, pravila, ki se uporabljajo, če ni nobenega sklepa o tej zadevi. [PPT] obvesti pristojne organe udeleženih družb o kakršnih koli sklepih, sprejetih v skladu s tem odstavkom.“

20. Člen 11 navedene direktive, naslovljen „Zloraba postopkov“, določa:

„Države članice v skladu z zakonodajo [Unije] sprejmejo ustrezne ukrepe za preprečevanje zlorabe SE v zvezi z odvzemom pravice do udeležbe ali z odrekanjem te pravice delavcem.“

21. Člen 12(2) iste direktive določa:

„Države članice določijo potrebne ukrepe ob neskladnosti s to direktivo; še zlasti zagotovijo, da so na voljo upravni ali sodni postopki, ki omogočajo opravljanje dolžnosti, izhajajoče iz te direktive.“

B. Nemško pravo

22. Direktiva 2001/86 je bila v nemško pravo prenesena z Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft (zakon o udeležbi delavcev v evropski družbi)¹³ z dne 22. decembra 2004.

¹³ BGBl. 2004 I, str. 3675.

23. Člen 18 tega zakona, naslovljen „Obnovitev pogajanj“, v odstavku 3 določa:

„Če se načrtujejo strukturne spremembe SE, ki bi lahko zmanjšale pravice delavcev do udeležbe, pogajanja o pravicah delavcev do udeležbe v SE potekajo na pobudo vodstva ali sveta delavcev SE. Namesto da bi bilo treba ponovno ustanoviti [PPT], lahko pogajanja z vodstvom SE sporazumno vodi svet delavcev SE skupaj s predstavniki delavcev, na katere se nanaša načrtovana strukturna sprememba in ki jih svet delavcev SE dotlej ni zastopal. Če v teh pogajanjih dogovor ni dosežen, se po samem zakonu uporabljajo člena 22 in 23 o svetu delavcev SE ter členi od 34 do 38 o soodločanju.“

24. Člen 43 navedenega zakona določa:

„SE se ne sme zlorabljaati za to, da se delavcem odvzamejo ali odrečejo pravice do udeležbe. Domneva zlorabe je podana, če v letu po ustanovitvi SE brez izvedbe postopka na podlagi člena 18(3) pride do strukturnih sprememb, katerih učinek je, da se delavcem odvzamejo ali odrečejo pravice do udeležbe.“

III. Dejansko stanje v sporu o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

25. Evropska družba O Holding SE, ki sta jo v skladu s členom 2(2) Uredbe št. 2157/2001 ustanovili družbi brez delavcev O Ltd in O GmbH, ki nista imeli hčerinskih družb, v katerih bi bili zaposleni delavci, in sta imeli sedež v Združenem kraljestvu oziroma v Nemčiji, je bila 28. marca 2013 vpisana v register za Anglijo in Wales, ne da bi bila izvedena pogajanja o udeležbi delavcev, določena v členih od 3 do 7 Direktive 2001/86.

26. Družba O Holding SE je naslednji dan, 29. marca 2013, postala edini delničar družbe O Holding GmbH, ki je imela sedež v Hamburgu (Nemčija) in nadzorni svet, katerega tretjino so sestavljali predstavniki delavcev. Družba O Holding SE je 14. junija 2013 sklenila družbo O Holding GmbH preoblikovati v komanditno družbo, poimenovano O KG, sprememba njene oblike je bila v register vpisana 2. septembra 2013 in od tega datuma se soodločanje v nadzornem svetu ni več uporabljalo.

27. Čeprav družba O KG zaposluje približno 816 delavcev in ima v več državah članicah hčerinske družbe, ki skupaj zaposlujejo približno 2200 delavcev, njeni družbenici (družba O Holding SE, ki je komanditist, in družba O Management SE, ki je komplementar in je registrirana v Hamburgu ter katere edini delničar je družba O Holding SE) ne zaposlujeta delavcev.

28. Družba O Holding SE je s 4. oktobrom 2017 prenesla svoj sedež v Hamburg.

29. Ker je svet delavcev skupine O KG menil, da mora vodstvo družbe O Holding SE naknadno izvesti postopek s PPT, saj je ta družba imela hčerinske družbe v smislu člena 2(c) Direktive 2001/86, ki so zaposlovale delavce v več državah članicah, je sprožil sodni postopek s področja delovnega prava. Vodstvo družbe O Holding SE je temu zahtevku ugovarjalo.

30. Po zavrnitvi zahtevka sveta delavcev skupine O KG pred Arbeitsgericht Hamburg (delovno sodišče v Hamburgu, Nemčija), ki jo je potrdilo Landesarbeitsgericht Hamburg (deželno delovno sodišče v Hamburgu, Nemčija), je bil spor predložen Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče, Nemčija), ki je predložitveno sodišče.

31. To sodišče za rešitev tega spora prosi za razlago člena 12(2) Uredbe št. 2157/2001 v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive 2001/86. Navaja, da te določbe sicer res ne določajo izrecno, da je treba postopek s pogajanjem o udeležbi delavcev, če ni bil izveden prej, izvesti naknadno. Vendar meni, da ta uredba in ta direktiva izhajata iz načela – kot je razvidno zlasti iz uvodnih izjav 1 in 2 navedene uredbe – da udeležene družbe ali njihove hčerinske družbe opravljajo gospodarsko dejavnost, ki vključuje zaposlovanje delavcev, tako da je tak postopek s pogajanjem mogoče začeti že ob ustanovitvi in pred registracijo SE. Zato se navedeno sodišče sprašuje, ali bi v primeru registracije SE, v kateri nobena od udeleženih družb ali njihovih hčerinskih družb ne zaposluje delavcev, cilj, uresničevan s členi od 3 do 7 navedene direktive, lahko zahteval naknadno izvedbo postopka s pogajanjem o udeležbi delavcev, če SE postane obvladujoča družba hčerinskih družb v več državah članicah, ki zaposlujejo delavce.

32. V tem okviru predložitveno sodišče meni, da bi se taka obveznost lahko zahtevala vsaj z vidika člena 11 Direktive 2001/86, če tako kot v postopku v glavni stvari obstaja tesna časovna povezava med registracijo SE in pridobitvijo hčerinskih družb, ker bi bilo zaradi te okoliščine mogoče domnevati, da gre za strukturo, ki pomeni zlorabo in katere namen je delavcem odvzeti ali odreči njihove pravice do udeležbe.

33. Če bi obveznost naknadne izvedbe postopka s pogajanjem o udeležbi delavcev obstajala, bi se postavljali vprašanja, ali zanjo velja časovna omejitev in ali je njeno izvajanje urejeno s pravom države članice, v kateri ima SE sedaj svoj sedež, ali s pravom države članice, v kateri je bila prvič registrirana, ob upoštevanju, da je v obravnavanem primeru zadnjenavedena država članica po prenosu sedeža SE v Nemčijo izstopila iz Unije.

34. V teh okoliščinah je Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali je treba člen 12(2) Uredbe [št. 2157/2001] v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive [2001/86] razlagati tako, da je treba v skladu s to direktivo pri ustanovitvi holdinške družbe SE s strani udeleženih družb, ki ne zaposlujejo delavcev in nimajo hčerinskih družb, ki zaposlujejo delavce, ter pri njenem vpisu v register države članice (tako imenovana ‚SE brez delavcev‘) brez predhodne izvedbe postopka s pogajanjem o udeležbi delavcev v SE ta postopek izvesti naknadno, če SE postane obvladujoča družba hčerinskih družb v več državah članicah [...], ki zaposlujejo delavce?
2. Če bo Sodišče na prvo vprašanje odgovorilo pritrdilno, ali je naknadna izvedba postopka s pogajanjem v takem primeru mogoča in potrebna brez časovne omejitve?
3. Če bo Sodišče na drugo vprašanje odgovorilo pritrdilno, ali člen 6 Direktive [2001/86] nasprotuje uporabi prava države članice, v kateri ima SE sedaj svoj sedež, za naknadno izvedbo postopka s pogajanjem, če je bila ‚SE brez delavcev‘ vpisana v register v drugi državi članici, ne da bi bil predhodno izveden tak postopek, in je še pred prenosom svojega sedeža postala obvladujoča družba hčerinskih družb v več državah članicah [...], ki zaposlujejo delavce?
4. Če bo Sodišče na tretje vprašanje odgovorilo pritrdilno, ali to velja tudi, če je država, v kateri je bila ta ‚SE brez delavcev‘ prvič vpisana v register, po prenosu sedeža družbe izstopila iz [...] [U]nije in njena zakonodaja ne vsebuje več določb o izvajanju postopka s pogajanjem o udeležbi delavcev v SE?“

35. Pisni stališči sva vložili nemška vlada in Komisija.

36. Na obravnavi 28. septembra 2023 so svet delavcev skupine O KG, uprava družbe O Holding SE, nemška in luksemburška vlada ter Komisija ustno predstavili stališča in odgovorili na vprašanja za ustni odgovor, ki jih je postavilo Sodišče.

IV. Analiza

37. Ustanovitev SE je urejena z nekaj glavnimi načeli.

38. Na prvem mestu, SE je mogoče ustanoviti le na štiri načine: z združitvijo, ustanovitvijo holdinga SE, ustanovitvijo hčerinske SE in preoblikovanjem delniške družbe v SE.¹⁴

39. Na drugem mestu, SE urejajo:

- določbe Uredbe št. 2157/2001;
- določbe njenega statuta, kadar je to izrecno odobreno s to uredbo, ali
- pri zadevah, ki jih navedena uredba ne ureja ali jih ureja delno, nacionalna zakonodaja, sprejeta pri izvajanju ukrepov prava Unije posebej v zvezi s SE, nacionalna zakonodaja, ki se uporablja za delniške družbe v državi članici registracije SE, in določbe statuta SE enako kakor za delniške družbe v državi članici registracije SE.¹⁵

40. Na tretjem mestu, registracija SE se lahko izvede le, če je bil sklenjen dogovor o ureditvi udeležbe delavcev v skladu s členom 4 Direktive 2001/86, če je PPT odločilo, da se bo oprlo na predpise, ki veljajo v državah članicah, kjer ima SE delavce, ali če ob izteku obdobja pogajanj, določenega v členu 5 Direktive 2001/86, ni bil sklenjen noben dogovor.¹⁶

41. Kar zadeva soodločanje delavcev, opredeljeno kot vpliv organa, ki zastopa delavce, in/ali predstavnikov delavcev na zadeve družbe,¹⁷ je šlo za eno od bistvenih točk pogajanj o osnutku zakonodaje v zvezi z ustanovitvijo SE, ki je ovirala njihovo končanje, kot je bilo opozorjeno že zgoraj.¹⁸ Načelo „prej in potem“, ki je vezano na načelo spoštovanja visoke ravni varstva obstoječih pravic do udeležbe, je bilo odločilno in je omogočilo, da so bila ta pogajanja uspešna. To načelo so sprejeli tako privrženci zaščite soodločanja, saj je omogočalo ohranitev visoke stopnje soodločanja delavcev, kot tudi države članice, ki tega sistema niso poznale in so v njem videle sredstvo za to, da privabijo sedeže podjetij.¹⁹

42. Vendar se načelo „prej in potem“ nanaša le na udeležene družbe in omogoča varstvo tistih pravic do udeležbe, ki obstajajo v teh družbah.²⁰

¹⁴ Glej člen 2 Uredbe št. 2157/2001.

¹⁵ Glej člen 9(1) Uredbe št. 2157/2001.

¹⁶ Glej člen 12(2) Uredbe št. 2157/2001.

¹⁷ Glej člen 2(k) Direktive 2001/86.

¹⁸ Glej točko 3 teh sklepnih predlogov.

¹⁹ Glej Sick, S., „Worker participation in SEs – a workable, albeit imperfect compromise“, v: Cremers, J., Stollt, M., in Vitols, S., *A decade of experience with the European Company*, The European Trade Union Institute, Bruselj, 2013, str. 93–106, zlasti str. 96 in 97.

²⁰ Glej uvodne izjave 3, 7 in 18 Direktive 2001/86.

43. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu Sodišče sprašuje, ali je pogajanja o ureditvi udeležbe delavcev mogoče začeti naknadno, to je po registraciji holdinga SE, ki ga ustanovijo družbe, ki ob tej registraciji ne zaposlujejo delavcev.

44. Uvodoma je treba opozoriti, da v nasprotju s tem, kar bi bilo mogoče sklepati iz tega vprašanja za predhodno odločanje, okoliščina, da ima holding SE hčerinske družbe, ki zaposlujejo delavce, oziroma da jih nima, ne vpliva na nastop obveznosti, da je treba ustanoviti PPT in *ab initio* začeti pogajanja o udeležbi delavcev. Člen 2(b) in člen 3(1) Direktive 2001/86 se namreč nanašata le na družbe, ki neposredno sodelujejo pri ustanavljanju SE, zato se upoštevajo samo pravice delavcev glede udeležbe, ki so bile pridobljene v teh družbah. Nasprotno pa se v trenutku ustanovitve PPT²¹ in oblikovanja sporazuma²² upoštevajo zadevne hčerinske družbe in obrati.²³

45. Čeprav je v skladu s členom 12(2) Uredbe št. 2157/2001 registracija SE pogojena s pogajanjem v okviru PPT, v praksi obstajajo primeri, v katerih do take registracije pride brez ustanovitve PPT ali pogajanj o ureditvi udeležbe delavcev, ker taka pogajanja niso mogoča.

46. Tak je primer ustanovitve SE v obliki holdinga, kadar družbe, ki spodbujajo to ustanovitev, ne zaposlujejo delavcev. Enako je v primeru, v katerem družbe, ki ne zaposlujejo delavcev, ustanovijo hčerinsko družbo v obliki SE.²⁴ Ker v teh primerih udeležene družbe nimajo delavcev, ustanovitev PPT v skladu s pravili, določenimi v Direktivi 2001/86, ni mogoča.

47. Vprašanje možnosti registracije SE, ne da bi se spoštoval člen 12(2) Uredbe št. 2157/2001, je bilo postavljeno nemškemu sodiščem. Oberlandesgericht Düsseldorf (višje deželno sodišče v Düsseldorfu, Nemčija) je ob opiranju na teleološko razlago te določbe²⁵ privolilo v registracijo take SE kljub nasprotovanju sindikatov.²⁶

48. SE, ki se registrirajo, ne da bi se *ab initio* izvedla pogajanja o udeležbi delavcev, so se pojavile v različnih državah članicah (med drugim v Nemčiji in Češki republiki, kjer so številne²⁷).

49. To privolitev, ki je v nasprotju s členom 12(2) Uredbe št. 2157/2001, je po navedbah nemške vlade utemeljevala teleološka razlaga te določbe, da bi se omogočilo izvrševanje gospodarskih svoboščin na enotnem trgu, ki ne vključuje nujno zaposlovanja lastnih delavcev. Poleg tega je bilo priznано ne le, da ob neobstoju delavcev v udeleženi družbah ni mogoče ustanoviti PPT, ampak tudi, da ni obstoječih pravic delavcev, ki bi jih bilo treba zaščititi, in da se zato načelo „prej in potem“ ne more uporabljati. Če bi se zahtevala taka pogajanja, bi bilo to enakovredno prepovedi ustanavljanja SE v teh primerih. Komisija je v stališču pojasnila, da lahko ta registracija brez predhodnih pogajanj temelji na pravilih Uredbe št. 2157/2001, ki določajo, da se pri zadevah, ki

²¹ Glej člen 3(2) Direktive 2001/86.

²² Glej člen 4(2)(b) Direktive 2001/86.

²³ Glej delovni dokument št. 6 skupine strokovnjakov, ki so jo sestavljali nacionalni strokovnjaki in socialni atašeji ter jo je Komisija ustanovila kot forum za razpravo o načinih prenosa Direktive 2001/86 v nacionalne zakonodaje (v nadaljevanju: skupina strokovnjakov za SE), z dne 2. oktobra 2002, naslovljen „Opredelitev ‚udeleženi družbe‘ – Člen 2(b)“, str. 30 in 31.

²⁴ Glej Stollt, M., in Kelemen, M., „A big hit or a flop? A decade of facts and figures on the European Company (SE)“, v: Cremers, J., Stollt, M., in Vitols, S., *A decade of experience with the European Company*, op. cit., str. 25–47, zlasti str. 45 in 46.

²⁵ Glej sodbo I-3 Wx 248/08 z dne 30. marca 2009.

²⁶ Glej Köstler, R., „SEs in Germany“, v: Cremers, J., Stollt, M., in Vitols, S., *A decade of experience with the European Company*, op. cit., str. 123–131, zlasti str. 128 in 129.

²⁷ Glej Stollt, M., in Wolters, E., *Implication des travailleurs dans la Société européenne (SE) – Guide pour les acteurs de terrain*, The European Trade Union Institute, Bruselj, 2013, str. 93.

jih ta uredba ne obsega, uporablja nacionalna zakonodaja, ki se uporablja za delniške družbe v državi članici, in da mora biti posledično, če ta nacionalna zakonodaja omogoča ustanovitev delniških družb brez delavcev, to dovoljeno za SE.²⁸

50. Tako ni sporno, da je v primeru, ki je predložen Sodišču, registracija SE brez delavcev mogoča.²⁹

51. Zato nastopi vprašanje možnosti naknadnega začetka pogajanj o udeležbi delavcev.

52. Direktiva 2001/86 določa, da lahko do teh pogajanj po registraciji v skladu z njenim členom 3(6), četrti pododstavek, pride le na pisno zahtevo vsaj 10 % zaposlenih v SE, njenih hčerinskih družbah in podružnicah ali njihovih predstavnikov ter ne prej kakor dve leti po odločitvi PPT, da se pogajanja ne začnejo ali da se predhodna pogajanja zaključijo, razen če stranki dosežeta boljši dogovor glede datuma pogajanj. Tako je jasno razvidno, da lahko do naknadnih pogajanj pride le, če je bilo PPT ustanovljeno *ab initio* in gre pravzaprav za ponovna pogajanja. V Prilogi k tej direktivi so predvidena tudi pogajanja štiri leta po ustanovitvi predstavniškega telesa v primeru uporabe standardnih pravil.³⁰

53. V uvodni izjavi 18 Direktive 2001/86 je navedeno, prvič, da naj bi pravice delavcev, ki so veljale pred ustanovitvijo SE, določale podlago za pravice delavcev do udeležbe v SE (načelo „prej in potem“), in drugič, da bi zato morali takšen prijem uporabiti ne le pri ustanovitvi SE, temveč tudi pri strukturnih spremembah v obstoječi SE in za družbe, na katere vplivajo procesi strukturnih sprememb. Ta uvodna izjava torej ne zadostuje za utemeljitev pravice do naknadnih pogajanj o udeležbi delavcev, če PPT ni bilo ustanovljeno *ab initio*.

54. V nasprotju s tem, kar trdita nemška in luksemburška vlada, ta nemožnost naknadnega začetka pogajanj namreč ni posledica spregleda pri pripravi Direktive 2001/86, temveč je rezultat resnične izbire zakonodajalca Unije, ki izhaja iz kompromisa glede načela „prej in potem“.

55. Izpostaviti je mogoče več elementov v tej smeri. Na prvem mestu, v Davignonovem poročilu, ki je bilo uporabljeno kot osnova za zadnja pogajanja glede Uredbe št. 2157/2001 in Direktive 2001/86, so se jasno zagovarjala pogajanja o udeležbi delavcev pred registracijo, in sicer zaradi predvidljivosti za delničarje in delavce ter stabilnosti življenja SE.³¹ Na drugem mestu, Evropski parlament je predlagal uvodno izjavo 7a, v kateri so bila izrecno predvidena naknadna pogajanja in ki je bila zavrnjena³² v korist veliko bolj nedoločne uvodne izjave 18.

56. Ta izbira zakonodajalca Unije se je pokazala tudi pri pripravi statuta evropske zadrage in v Direktivi 2003/72/ES³³ o udeležbi delavcev v taki zadrugi, saj so izrecno določena naknadna pogajanja o udeležbi delavcev v primeru prekoračitve skupnega števila 50 delavcev v vsaj dveh

²⁸ Glej člen 9(1)(c)(ii) Uredbe št. 2157/2001.

²⁹ Tako bi bilo tudi v primeru, v katerem bi udeležene družbe brez delavcev ustanovile hčerinsko SE.

³⁰ Glej Prilogo, del 1, točka (g), k Direktivi 2001/86.

³¹ Glej Davignonovo poročilo, točki 50 in 69, ter delovni dokument št. 19 skupine strokovnjakov za SE z dne 23. junija 2003, naslovljen „Zloraba postopkov – Člen 11“, str. 125 in 126.

³² Glej Poročilo Evropskega parlamenta z dne 21. junija 2001 o osnutku direktive Sveta o dopolnitvi statuta evropske družbe glede udeležbe delavcev (A5-0231/2001), str. 7.

³³ Direktiva Sveta z dne 22. julija 2003 o dopolnitvi statuta evropske zadrage glede udeležbe delavcev (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 338).

državah članicah.³⁴ Tako so v navedenem primeru pogajanja med državami članicami omogočila vzpostavitev obveznosti naknadnih pogajanj, resda vezanih na prekoračitev neke meje, vendar pa to ni bilo določeno v zakonodaji, ki se uporablja za SE.

57. Poleg tega se je na težavo, povezano s SE brez delavcev, opozarjalo že od leta 2003 v okviru skupine strokovnjakov za SE,³⁵ pa tudi v okviru skupine neodvisnih strokovnjakov, ki jo je Komisija pooblastila za preverjanje Direktive 2001/86 iz člena 15 te direktive.³⁶

58. Tako je Komisija ob polnem zavedanju te težave pripravila in sestavila svoje poročilo in sporočilo o uporabi Uredbe št. 2157/2001 in o pregledu Direktive 2001/86. V prvonavedenem je Komisija, potem ko je omenila vprašanje aktivacije nedelujočih SE,³⁷ navedla, da bodo „[k]akršne koli spremembe statuta SE, namenjene reševanju praktičnih težav, ki so jih opredelile različne zainteresirane strani, [...] morale upoštevati, da je statut SE rezultat občutljivega sporazuma po dolгих pogajanjih. Komisija preučuje morebitne spremembe statuta SE in bo leta 2012 pripravila predloge, kjer je to potrebno.“³⁸ V drugonavedenem je Komisija, potem ko je potrdila tudi, da Direktiva 2001/86 ne vsebuje določb v zvezi s primerom, v katerem se SE ustanovijo brez delavcev,³⁹ priznala, da je ugotovila težave, da pa bo – ker sta bili Uredba št. 2157/2001 in Direktiva 2001/86 sprejeti kot rezultat občutljivega kompromisa po pogajanjih, ki so trajala 30 let – vprašanje, ali bi bilo ustrezno ta akta revidirati, preučila sočasno, v okviru pregleda Uredbe leta 2009.⁴⁰

59. Poleg tega je bilo to vprašanje z večjim odmikom od datuma prenosa Direktive 2001/86 temeljiteje preučeno v delu, ki se nanaša na desetletje uporabe SE.⁴¹

60. V skladu z resolucijo iz leta 2021 je Evropski parlament Komisijo pozval, naj ustrezno izboljša okvire, ki urejajo evropske družbe in evropske zadrage, in na podlagi svoje pravočasne ocene sveženj o pravu družb, ter naj vanje vključi minimalna pravila EU o udeležbi in zastopanosti delavcev v nadzornih svetih.⁴²

61. Čeprav so bile med letoma 2003 in 2021 ugotovljene težave v zvezi z ustanavljanjem in življenjem SE, med drugim težava, povezana z ustanavljanjem SE brez vzpostavitve PPT, Komisija nikoli ni predlagala sprememb Uredbe št. 2157/2001 ali Direktive 2001/86, da bi jih odpravila. Ne le, da Komisija nikdar ni podala predloga spremembe v tej smeri, ampak so bili njeni drugi predlogi besedil v zvezi s pravom družb neuspešni zaradi posledic na področju soodločanja ali udeležbe delavcev v strukturi in zaradi vloge sindikatov pri pripravi predloga

³⁴ Glej člen 8(3) Direktive 2003/72.

³⁵ Glej delovni dokument št. 19 skupine strokovnjakov za SE, naveden v opombi 31 teh sklepnih predlogov, str. 124.

³⁶ Glej Valdès Dal-Ré, F., *Studies on the implementation of Labour Law Directives in the enlarged European Union, Directive 2001/86/EC supplementing the European Company with regard to the involvement of employees, Synthesis report*, str. 101 in 102.

³⁷ Glej poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu z dne 17. novembra 2010 o uporabi Uredbe Sveta 2157/2001 z dne 8. oktobra 2001 o statutu evropske družbe (SE) (COM(2010) 676 final), str. 5.

³⁸ Glej poročilo, navedeno v opombi 37 teh sklepnih predlogov, str. 9.

³⁹ Glej Sporočilo Komisije z dne 30. septembra 2008 o pregledu Direktive Sveta 2001/86/ES z dne 8. oktobra 2001 o dopolnitvi Statuta evropske družbe glede udeležbe delavcev (COM(2008) 591 final), str. 6.

⁴⁰ Glej sporočilo, navedeno v opombi 39 teh sklepnih predlogov, str. 8.

⁴¹ Glej Cremers, J., Stollt, M., in Vitols, S., *A decade of experience with the European Company, op. cit.*, zlasti poglavja 1, 4 in 6 (glej opombe 24, 19 oziroma 26 teh sklepnih predlogov).

⁴² Glej Resolucijo Evropskega parlamenta z dne 16. decembra 2021 o demokraciji na delovnem mestu: Evropski okvir za pravice do soodločanja delavcev in revizija direktive o Evropskem svetu delavcev (2021/2005(INI)), točki 6 in 10.

(predlog o evropski zasebni družbi z omejeno odgovornostjo, predložen leta 2008 in umaknjen leta 2014, predlog o družbi z omejeno odgovornostjo z enim družbenikom, predložen leta 2014 in umaknjen leta 2018⁴³).

62. V tej fazi razmišljanja se mi zato zdi ugotovljeno, da je neobstoj pravila v zvezi z naknadnimi pogajanjem o udeležbi delavcev v primeru, v katerem se SE ustanovi brez PPT, posledica zavestne izbire zakonodajalca Unije, tudi če bi privrženci sistema udeležbe delavcev, zlasti kar zadeva soodločanje, ta neobstoj lahko analizirali kot vrzel.

63. V tem okviru je treba uvodno izjavo 18 Direktive 2001/86 torej razumeti tako, da se navezuje na primere strukturnih sprememb v SE, ki je ustanovljena s PPT: to je toliko bolj logično, ker se njeno besedilo sklicuje na „takšen prijem“, to je na načelo „prej in potem“, ki je navedeno v prejšnjem stavku in ki nakazuje na obstoj pravic, ki jih je treba zaščititi v predhodnem stanju. Tako je namen te uvodne izjave v resnici razjasniti načelo dajanja prednosti pogajanjem na tem področju, ki ga ponazarja okoliščina, da je treba v začetnem sporazumu o udeležbi delavcev določiti datum začetka veljavnosti sporazuma, njegovo trajanje, primere, v katerih se je treba o sporazumu znova pogajati, in postopek, ki se uporabi za ponovna pogajanja o njem.⁴⁴

64. Na ta način so jo razumeli tudi nacionalni strokovnjaki in svetovalci za socialne zadeve v okviru skupine strokovnjakov za SE (ki so sodelovali pri pogajanjih glede Direktive 2001/86 in so bili odgovorni za pripravo poročila, namenjenega olajšanju njenega prenosa), saj navajajo, da so bila – poleg omemb v tej direktivi, v katerih je to vprašanje obravnavano implicitno in delno –⁴⁵ pravila navedene direktive zasnovana, da se uporabljajo samo neposredno pred ustanovitvijo SE in ob tej ustanovitvi, ter da bi torej lahko obstajala potreba za zadevne stranke, da pravila iste direktive, ki so zasnovana v prvi vrsti za zaščito sistemov soodločanja delavcev, uporabljajo dinamično, in ne le v trenutku, ko je SE ustanovljena. Dodajajo, da izkušnje z uporabo Direktive 94/45/ES⁴⁶ kažejo, da se reševanje teh težav izvaja v glavnem prek sporazumov. Kot ugotavljajo, se za problematiko sprememb, do katerih pride zunaj primerov zlorabe, ker Direktiva 2001/86 ne sega dlje, zdi, da je izčrpana zgolj s podrobnim sklicevanjem v nacionalnih določbah za prenos člena 4(2) te direktive, ki se nanaša na vsebino sporazuma, na primere poznejših strukturnih sprememb, da bi bile stranke opozorjene, da prihaja do teh sprememb.⁴⁷

65. Skupina strokovnjakov za SE tako ne vidi drugega manevrskega prostora držav članic v zvezi s tem.

66. Nasprotno pa isti strokovnjaki jasno navajajo, da so naknadna pogajanja o udeležbi delavcev lahko učinkovita sankcija v primeru zlorabe SE za to, da bi se delavcem odvzele pravice do soodločanja, in da bi taka sankcija imela tudi to prednost, da bi pomenila možen enotni odziv v državah članicah.⁴⁸ Člen 11 Direktive 2001/86 namreč določa, da države članice v skladu z zakonodajo Unije sprejmejo ustrezne ukrepe za preprečevanje zlorabe SE v zvezi z odvzemom pravice do udeležbe ali odrekanjem te pravice delavcem.

⁴³ Glej kratki vodnik po Evropski uniji, ki ga je pripravil Evropski parlament, z naslovom „Pravo družb“, na voljo na tem spletnem naslovu: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sl/sheet/35/le-droit-des-societes>.

⁴⁴ Glej člen 4(2)(h) Direktive 2001/86.

⁴⁵ Glej člen 4(2)(h) Direktive 2001/86 in Prilogo, del 1, točka (g), k njej.

⁴⁶ Direktiva Sveta z dne 22. septembra 1994 o ustanovitvi Evropskega sveta delavcev ali uvedbi postopka obveščanja in posvetovanja z delavci v družbah ali povezanih družbah na območju Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 2, str. 232).

⁴⁷ Glej delovni dokument št. 17 skupine strokovnjakov za SE z dne 23. junija 2003, naslovljen „Vsebina sporazuma – Člen 4“, str. 113 in 114.

⁴⁸ Glej delovni dokument št. 19 skupine strokovnjakov za SE, naveden v opombi 31 teh sklepnih predlogov, str. 124–126.

67. Navedeni strokovnjaki so svoje besede ponazorili s primeri položajev, ki lahko pomenijo zlorabo in ki vključujejo ne le primer ustanovitve SE brez soodločanja prek hčerinskih družb brez soodločanja, pri čemer ta SE nato prevzame nadzor nad vsemi hčerinskimi družbami, za katere velja ureditev soodločanja ali ne, ampak tudi primer ustanovitve SE s preoblikovanjem v državi članici, ki nima ureditve soodločanja, temu pa sledi prenos sedeža v državo članico, ki ima tako ureditev, ali primer ustanovitve SE, preden so doseženi pragovi, ki sprožijo uporabo ureditve soodločanja.⁴⁹

68. Skupna točka teh primerov je ustanovitev SE brez predhodnih pogajanj o udeležbi delavcev v okviru PPT, saj so te SE ustanovljene iz družb, za katere se soodločanje ne uporablja. Tako je očitno, da je skupina strokovnjakov za SE, prvič, imela v mislih primere ustanovitve SE brez predhodnih pogajanj in brez samodejne uporabe standardnih pravil, in drugič, da ni razmišljala o naknadnih zakonitih pogajanjih v primeru strukturnih sprememb, ampak le v primeru zlorab.

69. Ta skupina strokovnjakov je v nadaljevanju razmišljanja predlagala besedilo določbe za preprečevanje zlorab,⁵⁰ za katero bi se bilo mogoče odločiti v nacionalni zakonodaji in ki temelji na ideji, da je treba v primerih, navedenih v točki 67 teh sklepnih predlogov, pogajanja izvesti, ko se po splošnih pravilih dokaže zloraba, pri čemer je mogoče postaviti izpodbojno domnevo zlorabe, če do sprememb pride v kratkem času (na primer v enem letu) po registraciji SE.⁵¹ Pojasnila je, da bi bila najboljša rešitev določba, v skladu s katero se v teh primerih izvedejo ponovna pogajanja, če ta spodletijo, pa se uporabijo standardna pravila za soodločanje, vsebovana v Prilogi k Direktivi 2001/86.⁵² Za to bi se morali smiselno uporabljati členi od 3 do 7 te direktive, sklicevanja na trenutek registracije SE pa bi bilo treba nadomestiti s sklicevanji na trenutek, ko pogajanja spodletijo.⁵³

70. Vsekakor – s pridržkom presoje nacionalnega sodišča – zgolj prenos sedeža družbe ali uporaba določbe nacionalnega prava, ki omogoča odpravo soodločanja delavcev v hčerinski družbi, ki jo ima SE, pri čemer to hčerinsko družbo še naprej ureja to nacionalno pravo, sama po sebi ne moreta pomeniti zlorabe, sicer bi se ogrozila učinkovitost Uredbe št. 2157/2001 in Direktive 2001/86.

71. Skratka, rezultat pogajanj v zvezi s to uredbo in to direktivo se lahko zdi pomanjkljiv, vendar so uporabo načela „prej in potem“ ob registraciji SE v resnici hotele države članice, zato se mi razširitev pravic delavcev do udeležbe s sodno prakso ne zdi mogoča, saj bi se s tem ogrozila ravnovesja, ki so bila za visoko ceno dosežena v teh pogajanjih. Če bi se razširila onkraj primerov zlorabe, bi namreč naknadna pogajanja o udeležbi delavcev lahko posegla v stabilnost delovanja družbe, ki se prav tako želi doseči z zakonodajo,⁵⁴ ker bi do njih lahko prihajalo v primerih preoblikovanja v SE pred prekoračitvijo pragov, ki v nacionalnem pravu sprožijo soodločanje, ali vsakič, ko bi se obseg delavcev spremenil zaradi odsvojitve ali pridobitve hčerinskih družb.

72. Ob upoštevanju vseh teh razlogov Sodišču predlagam, naj na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 12(2) Uredbe št. 2157/2001 v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive 2001/86 razlagati tako, da po registraciji holdinga SE, ki ga ustanovijo udeležene

⁴⁹ Glej delovni dokument št. 19 skupine strokovnjakov za SE, naveden v opombi 31 teh sklepnih predlogov, str. 124.

⁵⁰ Glej delovni dokument št. 19 skupine strokovnjakov za SE, naveden v opombi 31 teh sklepnih predlogov, str. 126 in 127.

⁵¹ Glej delovni dokument št. 19 skupine strokovnjakov za SE, naveden v opombi 31 teh sklepnih predlogov, str. 125.

⁵² Glej Prilogo, del 3, k Direktivi 2001/86.

⁵³ Glej delovni dokument št. 19 skupine strokovnjakov za SE, naveden v opombi 31 teh sklepnih predlogov, str. 127.

⁵⁴ Glej Davignonovo poročilo, točka 50, omenjeno v delovnem dokumentu št. 19 skupine strokovnjakov za SE, navedenem v opombi 31 teh sklepnih predlogov, str. 126.

družbe, ki ne zaposlujejo delavcev, ne da bi se prej izvedla pogajanja o udeležbi delavcev, ne zahteva začetka takih pogajanj zgolj zato, ker ta holding SE postane obvladujoča družba hčerinskih družb v eni ali več državah članicah, ki zaposlujejo delavce.

73. Glede na ta odgovor se mi ne zdi potrebno, da Sodišče odgovori na preostala vprašanja za predhodno odločanje.

V. Predlog

74. Ob upoštevanju vsega navedenega Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče, Nemčija), odgovori:

Člen 12(2) Uredbe Sveta (ES) št. 2157/2001 z dne 8. oktobra 2001 o statutu evropske družbe (SE) v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive Sveta 2001/86/ES z dne 8. oktobra 2001 o dopolnitvi Statuta evropske družbe glede udeležbe delavcev

je treba razlagati tako, da

po registraciji holdinga evropske družbe (SE), ki ga ustanovijo udeležene družbe, ki ne zaposlujejo delavcev, ne da bi se prej izvedla pogajanja o udeležbi delavcev, ne zahteva začetka takih pogajanj zgolj zato, ker ta holding SE postane obvladujoča družba hčerinskih družb v eni ali več državah članicah, ki zaposlujejo delavce.